

РАФАЛЬСЬКИЙ
Олег Олександрович —
член-кореспондент НАН
України, віцепрезидент НАН
України, директор Інституту
політичних і етнонаціональних
досліджень ім. І.Ф. Кураса
НАН України

ПРО СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ НАН УКРАЇНИ З ПИТАНЬ КОМУНІКАЦІЙ ІЗ СУСПІЛЬСТВОМ І ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Стенограма доповіді на засіданні Президії НАН України 4 листопада 2020 року

У доповіді наголошено на необхідності активізації роботи з інформування широких кіл громадськості про досягнення сучасної науки, найважливіші результати наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності вчених НАН України, висвітлення ролі Академії у вирішенні важливих загальнодержавних проблем, налагодження дієвих механізмів комунікації з представниками засобів масової інформації. З метою успішного вирішення поставлених завдань запропоновано створити комісію НАН України з питань комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності.

Шановний Анатолію Глібовичу!
Шановні члени Президії!

Упродовж кількох попередніх десятиліть стан вітчизняної науки постійно погіршувався, а престиж наукової праці та авторитет наукових інституцій, зокрема і Національної академії наук України, в суспільстві значно знизилися. Очевидно, що подальше продовження цієї тенденції загрожує втратою наукового і економічного потенціалу держави. Більше того, Україна на міжнародній арені може перетворитися на джерело дешевої робочої сили і розглядатиметься більш розвиненими країнами лише як ринок збуту своїх товарів. Ці та інші негативні явища суттєво впливають на прискорення процесів десоверенізації і одночасно гальмують розвиток національно-громадянської ідентичності. Крім того, в цих умовах суспільна свідомість може зазнавати значних деформацій.

Приватизація виробництва і сектору послуг разом з плюралізацією суспільно-політичного простору зумовили появу принципово іншої моделі відносин у тріаді «наука — влада —

суспільство», яка замінила собою попередню модель, що існувала в період, коли економіка та переважна більшість інших сфер життєдіяльності соціуму були одержавленими, а Академія і вітчизняна наука загалом ефективно працювали на виконання державних замовлень. А відтак, сьогодні вся українська наукова сфера, в тому числі й Національна академія наук України, змушені доводити вищим органам державної влади, приватному економічному сектору, суспільству свою спроможність задовольняти їхні потреби, а також повинні обґрунтовувати відповідність своєї діяльності національним інтересам України.

Науковий потенціал у країні зберігся, свідченням чого є сучасні вагомні здобутки наших учених в різних сегментах наукової діяльності, а також успішне виконання академічними установами та іншими науковими інституціями, науковими творчими колективами та окремими науковцями міжнародних проєктів та замовлень зарубіжних партнерів і деяких вітчизняних структур. Однак з можливостями цього наукового потенціалу як політикуму, так і суспільством в цілому недостатньо озайомлені.

Отже, на мою думку, одним з найважливіших стратегічних напрямів діяльності Академії в нинішніх умовах має стати належне інформування громадськості про досягнення, найвагоміші результати наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності наших учених.

Потрібно визнати, що в останні роки НАН України постійно здійснювала пошук нових, більш досконалих форм підтримання та поглиблення зв'язків між науковою спільнотою, владою та широкою громадськістю.

Значно збільшився обсяг, розширилася тематика, підвищилася якість представлення інформаційних повідомлень на офіційному вебпорталі НАН України та на вебсайтах академічних установ. Було створено сторінку Академії у соціальній мережі «Фейсбук». Регулярно проводилася робота з поліпшення взаємодії із ЗМІ, представників засобів масової інформації частіше стали запрошувати для висвітлення найважливіших наукових подій

та заходів, які відбувалися в НАН України і могли становити інтерес для суспільства.

Науковці з багатьох академічних установ проявляли ініціативу, організовували та брали активну участь у просвітницьких заходах, орієнтованих на широкі кола громадськості. Наприклад, уже кілька років поспіль у різних містах України проводяться науково-популярні акції «Дні науки», організовані Радою молодих вчених НАН України та радами молодих вчених відділень НАН України.

Крім того, чимало провідних учених Академії мають активну громадянську позицію, ведуть просвітницьку діяльність, докладають зусиль для формування у наших громадян наукового світогляду, спростовують псевдонаукові теорії, висловлюють свої думки в блогах на різних інтернет-платформах, публікують науково-популярні статті в засобах масової інформації, виступають на радіо і телебаченні, розміщують дописи в соціальних мережах тощо.

Разом з тим, незважаючи на певні позитивні зрушення, просвітницька діяльність Академії, а також зв'язки між науковою спільнотою та владою і суспільством потребують суттєвого поглиблення.

Відтак, на нашу думку, вкрай необхідним є вжиття заходів з налагодження ефективної комунікації між НАН України, суспільством і владою, зокрема, за такими напрямками:

- інформування суспільства і владних структур про найважливіші результати наукових досліджень, науково-технологічні досягнення, винаходи академічних установ;
- забезпечення зворотного зв'язку НАН України з суспільством і владою для формування адекватних, науково обґрунтованих відповідей на актуальні виклики, що постають перед нашою країною;
- формування запиту держави та приватного сектору на наукові і науково-технічні розробки, стимулювання попиту на науково-технологічні інновації та науковий супровід соціальних і світоглядних трансформацій;
- пропонування наукових та науково-прикладних розробок установ Академії вітчизняним і зарубіжним бізнес-структурам.

Результатами роботи за зазначеними вище напрямками мають стати:

- налагодження довірчих взаємовідносин між науковою спільнотою та громадськістю, формування в суспільстві позитивного іміджу Академії та піднесення престижності професії науковця;

- нейтралізація негативної інформації, про-дучентами і замовниками якої нерідко стають суб'єкти, мало обізнані з проблемами, здобутками і особливостями функціонування НАН України, проте зацікавлені в приватизації її майна, а також у зменшенні конкурентного потенціалу Академії на внутрішніх і зарубіжних ринках наукової продукції;

- створення сприятливих умов для формування і підвищення запиту на наукові і науково-технічні розробки НАН України з боку зацікавлених у наукових інноваціях платоспроможних суб'єктів вітчизняного приватного сектору та закордонних інституцій;

- збільшення обсягів бюджетного фінансування НАН України, зокрема через державне замовлення на наукові та науково-технічні розробки установ Академії.

Для успішного вирішення поставлених завдань і досягнення означеної мети пропонується створити комісію НАН України з питань комунікацій із суспільством і популяризації наукової діяльності.

Цей проект постанови подається також на виконання постанови Президії НАН України від 23.10.2020 № 171 «Про окремі заходи з реформування діяльності НАН України» (частина 7, п. 1), і в ньому пропонується затвердити персональний склад комісії, а секціям, відділенням і регіональним науковим центрам подати пропозиції щодо конкретних напрямів і форм її діяльності.

Дякую за увагу!

*За матеріалами засідання
підготувала О.О. Мележик*

Oleg O. Rafalskiy

Kuras Institute of Political and Ethnic Studies
of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

ON THE ESTABLISHMENT OF THE COMMISSION OF THE NAS OF UKRAINE ON COMMUNICATIONS WITH SOCIETY AND POPULARIZATION OF SCIENTIFIC ACTIVITY

Transcript of report at the meeting of the Presidium of NAS of Ukraine, November 4, 2020

The report emphasizes the need to intensify work on informing the general public about the achievements of modern science, the most important results of scientific, scientific-technical and innovative activities of scientists of the NAS of Ukraine, highlighting the role of the Academy in solving important national problems, establishing effective communication mechanisms. In order to successfully solve the set tasks, it is proposed to create a commission of the NAS of Ukraine on communications with society and popularization of scientific activity.